

Nieuwe gedichten 2001

Voor het eerst verschenen op de website van de Digitale
Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren

bron

De *Nieuwe gedichten 2001* verschenen voor het eerst op de website van de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren.

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_nie003nieu02_01/colofon.htm

© 2001 dbnl

januari 2001

Wat

wat als waarom van de wie ook maar wankelt
en bleek wordt berust dat rivieren niet klimmen?
wil het niet weten en stoot als een ezel
zweef als een steen door de spiegel van kan niet
met een hand voor je ogen en was in je oren
zoek draken op vleugels en dood ze met vuur
en twee machtige woorden die je nu nog niet kent
zing zachtjes en moedig op donkere paden
de ballade van helden mijn hart is mijn hart en we gaan
niet naar huis en schaaf aan je naam tot hij machtig en mooi
wordt gefluisterd zeg vrouw tegen vrouwen
probeer van mij nimmer te houden wat wacht wacht urgenter
vaag is u mijn vuur dat ik daal in de krochten
onder het dwingende vaandel van droom onder mensen

wat als het waar van de weet niet wat wegwuift
en rood wordt beschaamd dat mislukt wat gepoogd wordt?
weet het met trots en val fraai als een ruisende woudreus
drink bruisende drank tot diep in de nacht en lach
van verdriet tot je engelen hoort zie dauw
onder ogen en bloei als een zwijgende stokroos
tot in lengte van dagen jouw lied dat van jou is
en dat je van leven voor geen fles ooit zult zingen
verberg je in schepen naar steden die groot zijn en ver en
verander je naam want van jou zijn je fouten van jou
hun beloning dus tracht je getekend van vrouwen
te houden waardig als ober of nachtportier
en schrijf je bij vuren over dichters die dood zijn
het rijmende raadsel van baarljke mens onder mensen

wat als de wie van de welke waait
en zwart wordt besloten dat mens elkaar hond is?
probeer niet te weten maar nip als een merel
ruik naar een vrouw die raadselen ruist
stil door de ogen en luistert naar bloemen
bedel met gratie spreek moordenaars aan
met twee edele woorden en zing niet op straat
van hi ha de hond fluit en hola de bola
we gaan niet naar huis hoe hard huilt mijn hart
maar fluister de namen als zou je begrijpen
dat je voet met iedere stap in de ogen van minnaars kan trappen
leeg de asbak van lompen laat voordringers voorgaan
omdat je voor dante de deur openhoudt
het wonder ter wereld heet mens onder mensen

Ilja Leonard Pfeijffer

‘Wat’ zal in het voorjaar van 2001 verschijnen in de tweede bundel van Ilja Leonard Pfeijffer, *Het glimpen van de welkwiik*.

februari 2001

Halverwege, de liefde; halverwege, de dood

Halverwege, de liefde

Nooit is het goed,
nooit is het zo goed,
nooit is het goed zo,
nee, nooit is het goed.

Zoals een doffer loopt,
koerend over het binnenplein,
roekeloos over de rand van de goot,
kop omlaag, staart omhoog -

Of zoals een woerd kruist
door het veld of het riet,
blindelings oversteekt,
voor geen jager of wagen wijkt -

Zo gaat het nooit en zo gaat het niet,
zo ging het ooit, maar ooit ging het mis,
met hen en met ons, zo moest het wel gaan,
behalve met jou en met mij.

Halverwege, de liefde

Zoals een boekenplank doorbuigt,
maar niet breekt, zoals de slaap wel komt,
maar de stem in de nacht niet zwijgt,

eerder wankelt de stapel, eerder
valt de stroom uit en wordt weer hersteld,
opdat van uur tot uur het nieuws vernieuwt,

zelfs al bouwt men een schoorsteen
van catalogi precies in het midden,
laat de radio dag en nacht aanstaan,

buigt men mee, hoort men aan:
men is die men was, men eet wat men at,
men ligt waar men lag en vindt wat men vond,

en herinnert zich allen en alles en telkens,
- zeshonderdveertig, tweehonderdeenendertig,
honderd, eenennegentig en duizend drie, *duizend drie* -

men is keer op keer die ene, nooit te kennen,
nooit te torsen, nooit te verstaan, bemint
zwijgzaam en buigzaam, *jetsam and flotsam*.

Halverwege, de liefde

En altijd moet, bijvoorbeeld, Troje dringend bevrijd,
moet Rome vandaag nog gesticht of tot de orde geroepen,
moet de boodschap beslist nu beantwoord, de oproep
gehoorzaamd, de groente gewassen en de was nog gedaan.

En terwijl ik nog maar net aan haar tepel proef
hoont op het nachtkastje een mobiele telefoon,
terwijl mijn hand nog pas zoekt in haar schoot,
sommere rode cijfers zich en tellen de nacht af.

Wat hebben wij om 's lichts wil op te staan,
die om het donker niet het bed in zijn gegaan?
Een beest, twee koppen, jawel, maar ook:
een borst met op zijn minst twee zielen -

dat is twee borsten met een legioen, het bed
een bijeenkomst, de nacht een agenda.

Halverwege, de liefde

Nooit stort men zich zo vol overgave
op haar staart, om haar hals en moeiteloos
neer op haar bed, legt het hoofd
in haar schoot, de buik in haar billen,
de handen als rijglijf om haar borsten,

en ook nooit zal zij zo geduldig ontvankelijk,
noch mededeelzaam en mild en tevreden,
evenmin goed gemutst en opgeruimd,
van belangstellend naar gretig naar gulzig,
naar ruggelings buiteland in vergetelheid,

Men is de vogel en de vogelaar, de twijfel
en de twijfelaar, het scherm en de kijker.
Men loopt als een eend en koert als een duif,
men paart als een reiger en schreeuwt als een meeuw.

Halverwege, de factor t

Giet twee duim zwarte peper in een kolf,
daarna, voorzichtig, twee duim zout erop,
schudt dan de kolf met vaste hand naar grijs.

Nooit zal men zo lang kunnen schudden,
dat alle korrels hun plaats hernemen en grijs
weer wit op zwart, of zwart op wit geworden is.

Ook valt een beker melk wel in een plas
en scherven op de grond, maar nooit een
plas en scherven in een beker melk bijeen.

Er is geen wet die het verbiedt. Als kind
spoelden wij filmpjes terug; herstelden
de toestand, maakten de schade ongedaan.

De som te maken is zo simpel als die film te keren:
de factor t hoef ik er niet uit te elimineren,
er is geen reden en geen richting voor de tijd.

De weg loopt hellend naar de oever,
schuift rimpelloos het grijze water in.
Hoe ik ook zoek, ik vind geen ommekeer.

Halverwege, de factor *t*

Staan voor de spiegel, is alleen
links rechts en omgekeerd. Voor
blijft voor en achter achter -

maar is dan de voorwaarts afgelegde weg
niet ook even lang als wat achterwaarts nog rest?

Niet over mijn schouder, keek ik,
ik boog en week om achteruit te kijken,
ik kronkelde om te zien wat er nog komen ging.

Steeds kleiner de gestalte, steeds smaller de weg.
En onooglijk de verborgen diepte,
het vermoeden van bloed en gevecht -

de paling die in de Carriben begint,
de zalm uit de Schotse rivier -

zij weten het, ja, zij weten het:
ten halve gekeerd.

Halverwege, de dood

Tot gisteren waren wij even oud, zij en ik.
Nu sta ik hier en ligt zij daar, koud, zij -
en ik bezweet van zomer, haast en gêne.

Zij lijkt een beetje op een zonnebloem:
gebruind gezicht, blonde haren,
nog lang niet uitgebloeid, toch geknakt.

Zij ligt voor schut; slaap noch diepe rust.
Niet stuk, niet beschadigd, niet ziek:
kan nog heel goed bloeien in een vaas.

Bij alle zinnen moet nu nagedacht, de tijd
verspringt een klinker. Ik ben al uren ouder.

Halverwege, de dood

Er verstreek geen week of wij spraken
de doodstille nacht aan, vonden blindelings
code en toon. Ik sprak over lezen en leven,
ik hoorde van het verre voortbestaan -

't was avond, 't was laat, een zacht zoemen
opende verten, kamers die ik kende, een stoel
waarin ik zat, een glas waaruit ik dronk,
al in geen honderd jaar is afstand een bezwaar.

Mijn lieve kalme vriend, wie heeft dat ene wel
heel onbenullige adertje in jouw nog lang niet grijze kop
kapot geprikt, die dunne wand gescheurd en al dat
doodgemoedereerde bloed door jouw hersens

heen gejaagd, je liefde en je kalmte verzopen
tot een hopeloze black pudding, die had ik niet besteld?

Een man stierf op een donderdag in mei,
rond middernacht. Zijn lijk lag onderaan
de trap en lag daar al toen ik die nacht
mijn laptop afsloot en mijn glas vol schonk.

Het duurde maanden. Omstreeks dat trouwe uur
klonk in zijn lege almaar kouder wordend huis
dat vriendelijke en uitnodigende, nieuwsgierig makende -
want geen zee en geen hemel, geen dalen nabij.

Ik wil een toestel in zijn graf, dat bel ik dan,
zodat, al kan hij niet meer spreken, hij weet
dat ik hem spreken moet. De wormen die hem slopen
een maal per dag aan het schrikken maken kan.

Michaël Zeeman

‘Halverwege, de liefde; halverwege, de dood’ is een selectie uit een cyclus. Deze selectie zal verschijnen in het eerstvolgende nummer van *Optima*.

maart 2001

Tramlijn Begeerte

Zo gaat het: je hoort een deur bonzen en de schelp van de ruimte
bruist open; de werkelijkheid schampt langs en laat een lege weg
achter zich heel, terwijl je geschiedenis schroeit er vol van dicht
maar de uitspraak wandelt verder omdat je lippen dat afspraken

Zo hoort het: de natuur opent je blad na blad zoals een leerboek
Bladert je door tot je dichtgaat onder de avondwijdte, de Noordelijke
Kroon brandt op je hoofd en je vrucht wil dragen de wind, de Bora
het liefst, of de Harmattan, met hun messen die snijden in het brood

van het donker en geboren worden dan je zaden, de naakten die je kleden,
van de kosmos een zoon, kosmetisch, zoneloos, gemorst als korstmos
langs een rotsblok in een atlas die je leest om te reizen: van de dorpsweg

naar de tramway, vanwaar een twijg loopt uit een steel tot je afdruk
in de tijd dat je waaide, je wiel van spaken, die langzaam smelten door
de drukke lucht, waarin je hoopt, bij de stam, te sterven als geen ander

Jacob Groot

april 2001

Van het eiland

Het is natuurlijk maar een vraag, maar landschap
onder water, denk je dat dat leesbaar blijft,
of dat het zich pas prijsgeeft, als het droogvalt
en zo'n beetje eiland wordt (*leesbaar*, verstond ik;
was het soms *leefbaar*, als een spraakgebrek?),
of dat het gors of griend is, dat je laarzen
nodig hebt en, wat je zegt, voldoende hout, zodat de steiger
nog een meerpaal krijgt, zo'n zwarte waar
een witte kop, en daar een kokmeeuw op,
bladwijzer voor een kind; wat heb je van je leven?
het was gebleven bij de mannen in het gure van het dorp
die bij de steiger in de luwte van een huisje staan
waar ze soms binnengaan, zo'n mannenhok,
zeg maar gewoon het pishokje, niets erop of -aan;
en daar direct de doodsrivier vandaan;
daar lees je verder nooit eens over, dat de Styx
zo stinkt, dat zij dat soms gedaan... en dat het
daarom weg wou, maar de dijken braken door,
de bruggen waren opgehaald, zoals een neus
voor wat een neus niet weten wil; zo staat een kind
te wachten voor een ook al opgeheven veer,
geen kokmeeuw op een paal - niets leesbaar meer.

(bij: Willem van Toorn, 'Eiland', in: *Tegen de tijd*, p. 33)

Ad Zuiderent

'Van het eiland' is geïnspireerd op het gedicht 'Eiland' van Willem van Toorn en werd onlangs bij de presentatie van diens *Gedichten 1960-1997* door Ad Zuiderent voorgelezen.

mei 2001

Grieks pasen

Een stropop wordt verbrand
om middernacht. Bang ben ik.
Zij niet. Zij grijnst
en lacht. Het zijn háár vlammen
waarmee ze aan het verdwijnen is, in wezen
neemt van haar niets af.
De kinderen springen
er zingend omheen.
De jongens knallen,
nog noemen ze de meisjes
liever laf dan lief.
Neus, bril en borstkruis
van de pope glimmen.
Wat is mevrouw Sotiropoulou vrolijk!
Ik krijg een papaverrood geverfd ei.
Het bevatte andere mogelijkheden
voordat het werd gekookt.
Het bevat andere mogelijkheden
voordat het wordt gegeten.
Hetzelfde geldt voor brood en wijn,

als voor alles wat verandert.
En alles verandert. Ik

ben bang en tegelijk ga ik op
in de pracht van de sterrennacht,
teruglopend door de bloemenwei
zonder kleuren, waarbij
als een nietige reus ik
ongetwijfeld veel
vertrap en knak en kneus,
maar wat een kruidige geuren
komen daarbij vrij!

Stel dat over enkele uren
de zon niet opkomt.
Maar over enkele uren
komt de zon op.
Maar stel de zon komt op
en toch blijven de klaprozen zwart,
niet slechts in hun hart,
de grassen worden niet groen
en de witjes dwarrelen
als herfstduisterblad.

Van zulke gedachten
word ik bang. Maar
nauwelijks minder dan
van deze: dat over enkele uren
de zon bloedmooi op zal komen,
bijna gelijk met het zoemen
boven de wei met paaseirode bloemen,
zoals dat zich mij nu al
meer dan een half mensenleven
voordoet in het voorjaar.
Alsof het altijd al zo was.
Alsof er niets verandert
of aan de hand is. Niets,
mevrouw Sotiropoulou.
Het is een schande!
Alles.

Huub Beurskens

Het gedicht 'Grieks Pasen' maakt deel uit van een afdeling met nieuwe poëzie in Huub Beurskens' hybride essaybundel *De school aan zee* die komend najaar zal verschijnen bij uitgeverij Vantilt.

juni 2001

YO! De liefde

wat ruik je lekker

zei je

ik ruik vannacht voor jou

zei ik

zet je nog wel de wekker?

ik blijf je eeuwig trouw

zei ik

YO! De liefde

zei jij

ik keek diep in je ogen

ze zijn zo reuze blauw

zei ik

je zei je kon niet liegen

mijn hart was warm en rauw

YO! De liefde

zei jij

ik schreef een brief

de liefde

in twintig dikke delen

‘ik heb je lief’

zei jij

‘is niet om mee te spelen’

YO! De liefde

zei jij

wie kent de weg

wie wil

de valstrikken vermijden

hoor je wat ik zeg

zei jij

de liefste zijn we allebei

en kennen is bevrijden

YO! De liefde
zei jij

zei ik

zei jij

Maria van Daalen

‘YO! De liefde’ werd nog niet eerder gepubliceerd, en zal binnenkort verschijnen in een bundel die eveneens *YO! De liefde* zal gaan heten.

juli / augustus 2001

white horse hill

Op de heuvel staat een paard van krijt

Ik luister naar herinneringen
die niet meer om mijn vingers passen

Raak ik ze kwijt of verliezen ze mij

Met mijn oor tegen de aarde
hoor ik het naderen

Het gaat niet voorbij

Maria Barnas

‘white horse hill’ zal verschijnen in het eerstvolgende nummer (Het Romantische Nummer) van *Bunker Hill* (zomer 2001).

september 2001

Monoloog met J.

J. verlangde erg naar jazz, te-
rug, ik zeg J. jazz bestaat alleen

maar in je hoofd en zelfs daar nog niet
eens, dat weet J. wel, tenslotte ook J. heeft

ooit geloofd in schoonheid. Langs de muren
druppelt J. naar binnen, ook deze keer

zie ik er erg tegen op, tegen alles, tegen
deuren die maar langzaam dicht lijken te

willen slaan, tegen plafond dat stug blijft
hangen in de hitte, tegen stormachtig

zomers sentiment, maar vooral
tegen J. die erg naar jazz verlangen zal.

Joep Kuiper

‘Monoloog met J.’ zal deze maand verschijnen in de vierde aflevering van *De Revisor*.

oktober 2001

Omzien in elkaar

Ze keek niet om
nee, ze keek niet om.
Wapperde met vingers boven haar schouder
maar omkijken was er niet bij.

Ze keek niet om.
Dat je dat kan dat je dat durft
niet om te kijken, alles achterlaten.
Deur in het slot, tuinhok dicht
straat uit, hoek om, station gepasseerd.
Maar omkijken, ho maar.

Dat noem ik klasse.
Ik had nog omgekeken of ze omkeek.
Zij niet hoor, niks hoor, zij keek niet op of om.
Bang dat het weer opnieuw zou beginnen
dat kijken naar elkaar?

Toe laten we elkaar weer terugzien
daarna zien we wel verder
daarna zal ik je terugkijken

Het liefst deze week nog
als dat schikt.

Karel Eykman

‘Omzien in elkaar’ zal in de loop van 2002 verschijnen in Karel Eykmans nieuwe
bundel *Heb jij dat nooit?* bij uitgeverij De Harmonie.

november 2001

Jetayu

Als dorpsjongen, niets gewend,
stond ik een keer op de zolder
van het Goes Museum oog in oog
met Jetayu, de mythische reuzengier.
Hij sloeg een vuurwaaier
van staart en vlerken open,
een werveling van kracht en kleur,
en schreeuwde het gotische gewelf
vol oosterse triomf.

Ooit had ik een oom op Java
die uit de sprookjeswereld daar
batikdoeken zond,
theelepels met wayangmotieven,
'kermisrommel' die mijn moeder
naar de garage verbande. Ooit leerde ik
de vulkanen van Java op rij, kende
de 'tankuban prahu', zong
Indische liedjes met heftig uitwee
naar de tropen die ik nooit bezocht.

Jaren verstreken. Jetayu,
teruggevonden op dezelfde zolder,
kreeg door een ruil zijn plaats
in mijn tempelcel van rood en goud.
Hij in het Noorden en Garuda in het Zuiden
klapwiekend boven het zwevend neuzelen
van een antieke gamelan.

Hans Warren

'Jetayu' zal deze maand verschijnen in Hans Warrens nieuwe bundel *Een stip op de wereldkaart*, die bij zijn tachtigste verjaardag door Uitgeverij Bert Bakker wordt uitgegeven.

december 2001

Reclames in landschap

Zo kom je ertoe je af te vragen
wat kost de kraai boven het bietenveld
wat is de trage fietser waard
die nadert op de polderweg
tussen de laagstam appelbomen.

Zo kom je ertoe te denken over
de prijs van zijn bril, zijn schoenen,
het ruiten hemd, korting en koersen
waarvan hij wie weet wakker ligt.

Zo kom je ertoe te raden naar
de premies die hij moet betalen

tegen blik- en waterschade.

Zo zou je je het hoofd nog breken
over het tarief van zijn zes dragers.

Ed Leeftang

‘Reclames in landschap’ verschijnt 20 december a.s. in het winternummer van *De Tweede Ronde*, dat gewijd zal zijn aan Geld & Hebzucht.